

Zaznamenali sme

■ **12. novembra 2014 v rámci Týždňa vedy a techniky usporiadal Ústav svetovej literatúry SAV pri príležitosti 50. výročia svojho založenia spomienkový seminár.** Cieľom bolo pripomenúť si významné osobnosti spojené s ústavom, podoby minulého a súčasného vedeckého výskumu, ako aj spoločensko-politické súvislosti, ktoré výskum v ústave sprevádzali a nezriedka spoluurčovali. O histórii ústavu referoval Milan Žitný, ktorý pripomenul, že založeniu ústavu v šesťdesiatych rokoch predchádzal zakladateľský počin Mikuláša Bakoša z roku 1943, keď v rámci novozaloženej Slovenskej akadémie vied a umení inicioval aj literárnovedné skúmanie. V päťdesiatych rokoch sa výskum svetovej literatúry dostal do úzadia, samostatný Ústav svetovej literatúry a jazykov vznikol až v dôsledku liberalizácie v prvej polovici šesťdesiatych rokov a vďaka osobnostným kvalitám Mikuláša Bakoša, ktorý sa vždy prejavoval nielen ako výrazná vedecká, ale aj organizačná osobnosť. Aj prepojenie skúmania literatúr a jazykov v ústave odrážalo bakošovské vnímanie vedeckej práce v tejto oblasti. V období normalizácie po Bakošovej smrti (1972) dochádza k drastickým intervenciám do práce ústavu v podobe previerok. V sedemdesiatych rokoch vznikol spojením slovakistického a svetovistického literárnovedného výskumu Literárnovedný ústav SAV, v ktorom sa svetová literatúra dostala do úzadia. Rozdelením tohto ústavu v roku 1991 napokon vznikol dnešný Ústav svetovej literatúry. O jeho aktuálnych výskumných aktivitách informovala Judit Görözdí. O najvýraznejších výskumných líniách hovorili Libuša Vajdová, ktorá načrtla východiská teórie Dionýza Ďurišina o mezdiliterárnosti, a Mária Kusá, ktorá objasnila korene translátologického výskumu a jeho význam pre súčasný literárnovedný výskum na Slovensku. Ladislav Franek predstavil osobnosť a myslenie Mikuláša Bakoša, Jana Truhlářová Jozefa Felixa. O osobné skúsenosti s D. Ďurišinom sa v diskusii podelili sinológ Marián Gálik aj slavista Miloš Zelenka z Prahy a k spomínaniu sa pripojili viacerí z prítomných. Na záver seminára zástupca riaditeľa ústavu Róbert Gáfrík prezentoval najnovšie čísla časopisu *World Literature Studies* a publikácie pracovníčok a pracovníkov ústavu – *Dejiny umeleckého prekladu na Slovensku I* (Katarína Bednárová), *Ruská literatúra 18. – 21. Storočia* (kol. autorov), *Jozef Felix a cesta k modernej romanistike* (Jana Truhlářová, ed.), *Literatúra v hľadani čitateľa* (Pavol Winczer), *Literatur als Kommunikationssystem* (Roman Mikuláš), *Symbolismus als Ansichtsprinzip* (Eva Maliti).

Jana Cviková

■ **19. – 20. septembra 2014 sa v Liptovskom Mikuláši konala medzinárodná konferencia *Sláva šľachtiným III*.** Organizoval ju v spolupráci so Slovenskou akadémiou vied Spolok Martina Rázusa. Konferencia mala tri bloky. V prvej časti odzneli príspevky venované prekladateľskému, teologickému a sociologickému dielu Jána Lajčiaka (1875–1918). Hovorili o ňom

sociológ Ľudovít Turčan a teológovia Rastislav Stanček a Sidónia Horňanová. Druhá časť bola venovaná dielu významného slovenského exilového orientalistu, semitológa Rudolfa Macúcha (1919–1993), ktorý pôsobil na univerzitách v Oxforde a Berlíne (Freie Universität). Na priblížení jeho diela sa podieľali iranistka Maria Macuch (spolupracoval Milan Žitný), semitológ a teológ János Molnár a teológ Igor Kišš. Tretí blok bol venovaný kultúrno-politickému rozmeru spolku Živena, ako aj dielu Anny Pivkovej a Eleny Maróthy-Šoltésovej. Príspevky predniesli historičky Daniela Kodajová a Marta Dobrotková, biograf Zdenko Ďuriška, ako aj historici Karol Hollý a Daniela Fiačanová. Konferencia poskytla priestor na výmenu názorov o najnovších trendoch výskumu v daných oblastiach. Referáty vyjdú v knižnej forme v pripravovanom zborníku. Účasť vedeckých pracovníkov SAV dokumentovala dlhoročnú úzku spoluprácu s oblasťou teologického výskumu.

Milan Žitný

■ **V dňoch 17. – 19. októbra 2014 sa v Piešťanoch konal 36. ročník Letnej školy prekladu.** Medzinárodnú konferenciu organizovala Slovenská spoločnosť prekladateľov odbornej literatúry a Slovenská spoločnosť prekladateľov umeleckej literatúry v spolupráci s Literárnym fondom. Konferencia venovaná téme *Čas a priestor v prekladateľskej praxi – Od osvietenstva k temnu*, prilákala tri desiatky translatológov, ktorí sa venovali vybraným otázkam z oblasti dejín a teórie prekladu, didaktike prekladu a tlmočenia, osobitostiam práce Generálneho riaditeľstva Európskej komisie pre preklad, ale aj etickým otázkam prekladateľstva, problematike prekladu kníh pre deti a mládež i závažným otázkam audiovizuálneho prekladu, terminológie a tvorby terminologických databáz, strojového prekladu či prekladu reálií. Ústav svetovej literatúry SAV bol na konferencii zastúpený príspevkami Márie Kusej a Oľgy Kovačičovej (20. storočie v slovenskom umeleckom prelade), Ladislava Franeka (Interdisciplinárnosť v didaktike umeleckého prekladu) a Milana Žitného (Status prekladateľa v 16. storočí). Súčasťou konferencie boli živé diskusie, ktoré sa zamerali na široké spektrum pertraktovaných tém a ukázali smerovanie slovenskej translatológie v medzinárodnom kontexte. Všetky príspevky vyjdú v pripravovanom zborníku.

Milan Žitný

KANONBILDUNG UND KANONFORSCHUNG NORMEN – WERTVORSTELLUNGEN – BEDEUTUNGEN

Call for Papers

für eine thematische Sondernummer der World Literature Studies

Die thematische Sondernummer der World Literature Studies, einer traditionsreichen literaturwissenschaftlichen Fachzeitschrift der Slowakischen Akademie der Wissenschaften (registriert bei SCOPUS und Web of Science), zielt darauf ab, einschlägige literaturwissenschaftliche Erfahrungen mit dem Phänomen des literarischen Kanons in verschiedenen nationalen und übernationalen kulturellen und wissenschaftsgeschichtlichen Kontexten zu zusammenzustellen.

Vor allem seit den 90er Jahren des 20. Jahrhunderts werden in der Forschungspraxis in Zentraleuropa verstärkt Anstrengungen unternommen, das Phänomen des literarischen Kanons vor unterschiedlichen kulturellen, nationalen und (meta-)theoretischen Hintergründen zu ergründen. Die Bildung des literarischen Kanons ist primär soziokulturell und historisch bestimmt, im Sinne einer Idee davon, was zu welchem Zweck und in welcher Weise gelesen werden soll, welche Personen, soziale Gruppen oder Institutionen sich an der Kanonbildung beteiligen und welche normativen Wertvorstellungen dabei den literarischen Prozess in wel-

cher Weise bestimmen. Seit ungefähr drei Jahrzehnten werden Debatten über die „Notwendigkeit“ des literarischen Kanons, über Ansätze der Erforschung von Bedingungen der literarischen Produktion und über Prozesse der De- und Rekanonisierung in der Literaturwissenschaft immer lebhafter ausgetragen. Darüber hinaus werden zunehmend wieder Fragen der Narrative, der Argumentationsweise und der Logik des kanonischen Urteils aufgeworfen.

Die postmoderne Literaturwissenschaft reflektiert im Zusammenhang mit der Kategorie des literarischen Kanons einerseits literarhistorische Fragestellungen, welche auf die Problematik des Kanons aus der methodologischen Perspektive der Literaturgeschichtsschreibung abzielen, andererseits beobachten wir aber auch strukturalistisch motivierte Ansätze in der Erforschung von literarischen Gruppen bzw. Reihen im gattungsspezifischen Sinne, die infolge verschiedener literarischer und außerliterarischer Einflüsse entstehen bzw. zerfallen und auf ihre je spezifische Art und Weise den Kanon prägen.

Im Zentrum des geplanten Heftes stehen Fragen nach der Erforschung von literarischen Prozessen im Sinne der Hervorbringung ästhetischer und literarischer Konventionen. Eine wichtige Rolle spielen dabei gattungspoetische Überlegungen, Poetiken literarischer Gruppen oder einer bestimmten Zeit, sowie Kontexte ihrer Entstehung und deren Resonanz in dem jeweiligen literarischen System. Demnach geht es in der Kanonforschung um die Untersuchung der Wirkungsradien all dieser Prozesse. Ein so skizziertes Verständnis des Phänomens des literarischen Kanons impliziert deutliche (meta)theoretische Aspekte, unter anderem auch hinsichtlich der Problematik der Literaturgeschichte und des literarischen Gedächtnisses als Teil des kulturellen Gedächtnisses.

Ein wichtiger Anspruch, dem in diesem Heft gebührend Rechnung getragen werden soll, ist es, Einsicht in die aktuell laufenden bzw. in bereits abgeschlossene Projekte der Kanonforschung zu bekommen. In die geplante Ausgabe der World Literature Studies werden demnach in erster Linie Studien aufgenommen, die die Gemengelage der gegenwärtigen Kanonforschung in folgenden Punkten sichtbar machen:

- Mit welchen Methoden kann der literarische Kanon, historisch oder aktuell, als soziokulturelles Phänomen sinnvoll untersucht werden?
- Mit welchen theoretischen Ansätzen und mit welchen forschungspraktischen Zielen werden diese Untersuchungen betrieben?
- Wie wird die Kanonizität von literarischen Werken literaturwissenschaftlich konzeptualisiert?
- Welche Prozesse im literarischen System werden für die Kontingenz des Kanons maßgeblich verantwortlich gemacht?
- Welche Ergebnisse haben diese Untersuchungen bis jetzt gezeitigt und welche Perspektiven bietet die Kanonforschung bzw. Kanonkritik von heute für die Literaturwissenschaft?

Es werden Beiträge in Deutsch, Englisch, Tschechisch und Slowakisch angenommen.

Bitte senden Sie Ihre Vorschläge an die Herausgeber:

Soňa Pašteková: sona.pastekova@savba.sk

Roman Mikuláš: roman.mikulas@savba.sk

Einsendeschluss für die Vorschläge: **15. Januar 2015**

Einsendeschluss für die Beiträge: **1. Juni 2015**

Adresse der Redaktion:

Institut für Weltliteratur,

Slowakische Akademie der Wissenschaften,

Konventná 13

SK-811 03 Bratislava,

roman.mikulas@savba.sk

sona.pastekova@savba.sk

Call for papers

World Literature Studies invites scholars in the humanities and social sciences to contribute to no. 3, vol. 7 (24), 2015

THE CONTOURS OF CREATION AND STUDY OF LITERARY CANON

The functions of the literary canon are generated primarily socio-culturally and historically as ideas about what, with what aim and in what way should be read and with regard to the fact which individuals, groups or institutions take part in canon formation as a norm and what value systems dynamize the literary process. In the 1990s there was an intensified discussion about the “need” of canon in literature, tendencies towards the study of the assumptions of literature writing, i.e., the processes of decanonization and recanonization. The questions of canon narrative, strategies of argumentation and the logic of canon determination re-emerge. In this context, postmodern literary studies asks questions oriented towards literary historiography, which reflects upon the issues of the canon from the methodological perspective of the writing of literary history, and on the other hand there is the structuralist approach of canon/genre formation and positioning, which views the canon as coming into being and falling apart on the basis of very diverse (literary and extra-literary) influences.

The centre of our attention are therefore the questions of overcoming the aesthetic tradition, the study of the literary process as a process of the creation of literary and artistic conventions. We are interested in the period, generic and group poetics, the context of their genesis and their influence and reception. The form of literary canons is determined by the conditions and circumstances of their formation (historical, social, political, the cultural context of literary development) and the way in which they function in the given circumstances. Understood in this way, the phenomenon of literary canon contains significant meta-theoretical aspects also in relation to the issues of literary history and literary memory as part of cultural memory.

This thematic issue aims to map the space of contemporary research of canon models, levels and methods used for meaningful study of contemporary canon as a socio-cultural phenomenon, asking about the assumptions, aims and results of this research. At the same time, we are interested in currently on-going or recent research on this topic.

Issue editors: Roman Mikuláš, Soňa Pašteková

Instructions for authors: We accept contributions in Slovak, Czech, German or English (abstract and keywords in English), length 20 pages for research articles, 10–15 pages for informative articles, 1–5 pages for reviews (1 page = 1800 symbols). Use endnotes. For further style guidelines, see the journal.

Abstract submissions: **by 15. 1. 2015**

Finished articles submissions: **by 1. 6. 2015**

Journal address:

Ústav svetovej literatúry SAV

Konventná 13

811 03 Bratislava

roman.mikulas@savba.sk

sona.pastekova@savba.sk

Výzva na príspevky do časopisu *World Literature Studies*

World Literature Studies pozýva odborníkov z oblasti humanitných a spoločenských vied, aby prispeli do č. 3, roč. 7 (24), 2015

KONTÚRY TVORBY A VÝSKUMU LITERÁRNEHO KÁNONU

Funkcie literárneho kánonu sú generované primárne sociokultúrne a historicky ako predstavy o tom, čo, s akým cieľom a akým spôsobom by sa malo čítať a s ohľadom na fakt, aké osoby, skupiny či ustanovizne sa podieľajú na formovaní kánonu ako normy a aké hodnotové orientácie dynamizujú literárny proces. V deväťdesiatych rokoch 20. storočia sa zintenzívnila diskusia o „potrebe“ kánonu v literatúre, tendencie k skúmaniu predpokladov literárnej tvorby, resp. procesu dekanonizácie a rekanonizácie. Aktualizujú sa otázky naratívu kánonu, stratégií argumentovania a logiky kanonického úsudku. Postmoderná literárna veda si v súvislosti s definovaním kategórie literárneho kánonu kladie otázky orientované jednak smerom k literárnovednej historiografii, ktorá problematiku kánonu reflektuje z metodologického aspektu tvorby/písania literárnych dejín, jednak sa v tomto procese stretáva s istým štrukturalistickým prístupom skúmania kánonických/žánrových radov a zoskupení, vznikajúcich a rozpadávajúcich sa na základe najrozličnejších (literárnych a mimoliterárnych) vplyvov.

V centre záujmu pripravovaného čísla sú preto otázky prekonávania estetickéj tradície, skúmanie literárneho procesu ako procesu utvárania literárnych a umeleckých konvencií. Ide o dobové, druhové a skupinové poetiky, kontext ich genézy a pôsobenia na literárnej scéne, výskum ich recepčného dosahu. Podobu literárnych kánonov určujú podmienky a okolnosti, za ktorých jednotlivé modely literárnej tvorby vznikajú (historický, spoločensko-politický, kultúrny kontext literárneho vývinu) a spôsob, akým v daných súvislostiach fungujú. Takto poňatý fenomén literárneho kánonu obsahuje výrazné metateoretické aspekty aj vzhľadom na problematiku dejín literatúry a literárnej pamäti ako súčasť pamäti kultúrnej.

V čísle časopisu pôjde o zmapovanie priestoru súčasného výskumu kanonických modelov, úrovne a metód, akými je literárny kánon ako sociokultúrny jav dnes možné zmysluplne skúmať, s akými východiskami a cieľmi sa výskum realizuje a aké výsledky prináša. Naším cieľom je rovnako nahliadnuť do aktuálne prebiehajúcich, resp. v poslednom čase realizovaných výskumov.

Zostavovatelia: Roman Mikuláš, Soňa Pašteková

Pokyny pre autorov: Príspevky prosíme posielat' v slovenskom, českom, nemeckom alebo anglickom jazyku (abstrakt a kľúčové slová v anglickom jazyku) v rozsahu 20 strán pre štúdie, cca 10–15 strán pre rozhľady, 1–5 strán pre recenzie (1800 znakov na stranu), poznámky za štúdiou. Ďalšie porovnaj v časopise.

Prihláška s abstraktom: **do 15. 1. 2015**

Rukopisy: **do 1. 6. 2015**

Adresa redakcie:

Ústav svetovej literatúry SAV,

Konventná 13

811 03 Bratislava

roman.mikulas@savba.sk

sona.pastekova@savba.sk